

КОНЦЕПТ WEALTH У ПІЗНЬОМУ ВІКТОРІАНСЬКОМУ ДИСКУРСІ

CONCEPT WEALTH IN LATE VICTORIAN DISCOURSE

Левіщенко М.С.,

orcid.org/0000-0002-9678-6575

кандидат філологічних наук, доцент,

старший викладач кафедри іноземних мов № 3
Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Вікторіанська епоха (1837–1901) була періодом глибоких соціальних, економічних і культурних перетворень, спричинених індустріалізацією, урбанізацією та розширенням Британської імперії. Центральним у цих змінах була концепція багатства, яка відіграла ключову роль у формуванні цінностей, прагнень і тривог вікторіанського суспільства. Багатство у вікторіанському контексті було не просто мірилом економічного процвітання, а й складною структурою, переплетеною з мораллю, соціальним класом, промисловим прогресом та індивідуальною ідентичністю. Вивчення того, як багатство було представлено та обговорювалося у вікторіанському дискурсі, дає змогу зрозуміти напруженість і протиріччя цього динамічного періоду.

У статті досліджується багатогранні способи розуміння, репрезентації та критики багатства у Вікторіанську епоху (1837–1901). Цей період промислової та імперської експансії спричинив значні економічні перетворення, в результаті чого багатство стало центральною темою культурних, моральних і політичних дебатів того часу. У статті розглядається багатство як більше, ніж міра матеріального добробуту, аналізуючи його глибші наслідки для моралі, соціального класу та індивідуальної ідентичності вікторіанського суспільства.

У статті також розглядається метафорична мова, яка використовується для обговорення багатства у вікторіанській літературі. Багатство часто зображується через метафори зростання і занепаду, світла і темряви або плинності, що відображає амбівалентність вікторіанського ставлення до матеріального процвітання. Моральний дискурс того часу часто розглядав багатство як винагороду за працьовитість і перевірку моральної чесності, узгоджуючи з протестантською трудовою етикою та вікторіанськими ідеалами респектабельності.

Крім того, у статті висвітлюється перетин багатства з соціальними структурами, досліджується, як економічне процвітання зміцнювало або кидало виклик жорсткій класовій ієрархії вікторіанської епохи. Також розглядається роль філантропії та соціальної відповідальності з обговоренням того, як багатство використовувалося для вирішення соціальної несправедливості, як це видно в працях таких реформаторів, як Чарльз Діккенс.

Аналізуючи мовні та культурні уявлення про багатство, стаття сприяє розумінню того, як вікторіанське суспільство домовлялося про складність економічного зростання та його етичні наслідки. Дослідження пропонує зрозуміти постійний вплив цих уявлень на сучасне сприйняття багатства та соціальної справедливості.

Ключові слова: вікторіанський дискурс, концепт, метафора, лінгвістичний аналіз, лінгвістичне конструювання.

The Victorian era (1837–1901) was a period of profound social, economic, and cultural transformation, driven by industrialization, urbanization, and the expansion of the British Empire. Central to these shifts was the concept of wealth, which played a pivotal role in shaping Victorian society's values, aspirations, and anxieties. Wealth in the Victorian context was not merely a measure of economic prosperity but also a complex construct intertwined with morality, social class, industrial progress, and individual identity. Examining how wealth was represented and debated in Victorian discourse offers insights into the tensions and contradictions of this dynamic period.

The article explores the multifaceted ways in which wealth was understood, represented, and critiqued during the Victorian era (1837–1901). This period of industrial and imperial expansion created significant economic transformations, resulting in wealth becoming a central topic in the cultural, moral, and political debates of the time. The article examines wealth as more than a measure of material prosperity, analyzing its deeper implications for morality, social class, and individual identity within Victorian society. The article also delves into the metaphorical language used to discuss wealth in Victorian literature. Wealth is often depicted through metaphors of growth and decay, light and darkness, or fluidity, reflecting the ambivalence of Victorian attitudes toward material prosperity. The moral discourse of the time often framed wealth as both a reward for industriousness and a test of moral integrity, aligning with the Protestant work ethic and Victorian ideals of respectability.

Furthermore, the article highlights the intersection of wealth with social structures, examining how economic prosperity reinforced or challenged the rigid class hierarchies of the Victorian era. The role of philanthropy and social responsibility is also considered, with discussions on how wealth was utilized to address social injustices, as seen in the writings of reformers like Charles Dickens.

By analyzing the linguistic and cultural representations of wealth, the article contributes to understanding how Victorian society negotiated the complexities of economic growth and its ethical implications. The study offers insights into the enduring influence of these representations on modern perceptions of wealth and social justice.

Key words: Victorian discourse, concept, metaphor, linguistic analysis, linguistic construction.

Постановка проблеми. Ідея зв'язку культури і мови бере свої коріння до ще у XVIII столітті, але цілеспрямоване вивчення цієї проблеми почалося тільки в кінці минулого століття. Дослідження носили більше декларативний характер і аж до початку 70-х років лінгвістиці не було достатньо глибоких досліджень присвячених цій темі. Важливість вікторіанської епохи та її концептів важко переоцінити. Вікторіанська ера (1837–1901) була періодом глибоких перетворень, позначених швидкою індустріалізацією, науковими проривами та соціальними реформами, змінами у мові. Це також була епоха моральної суворості та глибоких культурних тривог, коли британці боролися з протиріччям між прогресом і традицією, наукою та вірою, імперією та етикою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вікторіанська епоха цікавила і цікавить науковців (Hobsbaum [4], Meantz [6], Schwarz [7]) не лише через знаковість правління королеви Вікторії, а через моральні засади, що були сформовані в суспільстві під час вікторіанської доби і які вплинули на розвиток не тільки самої країни, а й наштотували суспільство Європи на певні зміни. Було закладено кодекс поведінки „справжнього“ англійця, який і досі залишається глибоко укоріненим у свідомості пересічного британця.

Постановка завдання. Мета нашої розвідки дослідити концепт *wealth* у вікторіанському дискурсі та його відображення у різних дискурсивних сферах. У вікторіанську епоху відбулися значні економічні, культурні та ідеологічні зміни, які вплинули на мовне представлення багатства в її дискурсі. Через літературні твори, політичні промови, газети та проповіді мова, що оточувала багатство, відображала складність індустріалізації, моральні цінності та соціальне розшарування. У цій статті обрані такі лінгвістичні особливості, як лексика, метафори та риторичні стратегії, що сконструювали або заперечили концепцію багатства у вікторіанському суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Вікторіанський дискурс часто використовував такі слова, як *progress*, *prosperity* та *enterprise*, щоб представити багатство як продукт промислових досягнень. Ці терміни несли позитивні конотації, поєднуючи економічний успіх із національною гордістю та інноваціями. І навпаки, такі терміни, як *poverty*, *pauperism* та *destitution* підкреслювали різкі контрасти всередині суспільства, часто зображуючи бідних як пасивних одержувачів перерозподілу багатства, а не як активних учасників економічних систем.

У вікторіанській літературі та дискурсі *wealth* та *progress* були нерозривно пов'язані з цінностями

та тривогами епохи, визначеної індустріалізацією та суспільними змінами. Автори використовували певні лексичні засоби, щоб зобразити багатство як символ матеріального успіху та як місце для моральних роздумів, створюючи нюансні зображення його впливу на окремих людей і суспільство. Вікторіанський дискурс часто використовував такі терміни, як *prosperity*, *industry* і *capital*, щоб зобразити багатство як побічний продукт інновацій і важкої праці. Наприклад, в *North and South* промисловець містер Торнтон говорить про підприємливість і ефективність, представляючи буржуазний ідеал, що формується [5]. Ці терміни відображають позитивний зв'язок між економічним успіхом і моральною чеснотою, поширений у риторичі епохи.

Вікторіанська епоха, час глибокої економічної трансформації, спричиненої індустріалізацією, сприяла складному й часто суперечливому дискурсу про багатство. Лінгвістичний аналіз показує, як мова використовувалася в літературі, політичній риторичі та соціальних коментарях для формування сприйняття багатства як символу прогресу, моралі та соціальної нерівності.

У вікторіанському дискурсі такі слова, як *prosperity*, *enterprise* та *innovation*, вшановували *wealth* як рушій прогресу. У книзі *North and South* Елізабет Гаскелл протиставляються терміни *industry* та *humanity*, досліджуючи напругу між економічним успіхом і етичними міркуваннями. Промова промисловців часто містить такі слова, як *efficiency* і *profit margins* [5] підкреслюючи їхню увагу до економічної вигоди. Вікторіанська література часто поєднувала багатство з мораллю, використовуючи такі терміни, як *benevolence*, *charity* та *philanthropy*. Ці слова підкреслювали сподівання, що багаті люди повинні використовувати свої ресурси для суспільного блага, відображаючи християнські етичні рамки, поширені в епоху. Проте такі протилежні терміни, як *greed* і *avarice*, використовувалися для критики егоїстичного накопичення багатства.

У *Cristmas Carol* Чарльза Діккенса початковий словник *gain* та *saving* Скруджа змінюється на *generosity* і *compassion* після його трансформації, що ілюструє моральну перебудову у сприйнятті багатства: *Yo ho, my boys!*” said Fezziwig. *“No more work to-night. Christmas Eve, Dick. Christmas, Ebenezer! Let's have the shutters up,”* cried old Fezziwig, *with a sharp clap of his hands, “before a man can say Jack Robinson!”*

Вікторіанські письменники часто зображували *wealth* як свідчення людських інновацій і національного прогресу. Його славили як продукт інду-

стріальної винахідливості та економічного розширення. Такі терміни, як *enterprise, prosperity ma modernization* часто зустрічаються в політичних промовах і літературних описах.

У романі Елізабет Гаскелл *North and South* Джон Торнтон, власник млина, втілює чесноти промислового капіталізму. Його діалог насичений згадками про зростання, інвестиції та ефективність. Торнтон зауважує: “*I believe in the power and rights of capital*” [5] ілюструючи свою віру в багатство як рушій суспільного прогресу.

За допомогою такої мови Гаскелл передає вікторіанську віру в багатство як інструмент прогресу. Однак її зображення особистих і професійних труднощів Торнтон також ставить під сумнів людську ціну промислового капіталізму.

Wealth у вікторіанській літературі часто розглядалося через його моральні наслідки. Письменники досліджували напругу між накопиченням і альтруїзмом, наголошуючи на етичній відповідальності, пов’язаній з багатством.

У *Christmas Carol* Чарльза Діккенса початкова одержимість багатством Ебенізера Скруджа очевидна в його холодній, діловій мові: “*It’s not my business*” [1] каже він про допомогу бідним. Однак його трансформація вводить лексику щедрості, такий як *kindness, charity ma compassion*. Діккенс пише: “*Scrooge was better than his word. He did it all, and infinitely more.*” [1]. Мовний стиль Скруджа відображає ширший вікторіанський моральний ідеал: багатство має служити не лише особистій вигоді, а й загальному благу. Діккенс використовує своє спокутування, щоб виступати за соціально відповідальний капіталізм.

Величезні економічні розбіжності тієї епохи були постійною темою вікторіанського дискурсу. Письменники часто протиставляли розкішне життя заможних і боротьбу робітничого класу, використовуючи різкі мовні контрасти.

У *Hard Times* Чарльз Діккенс яскраво протиставляє “*smoke-darkened skies*” та “*grime-covered workers of Coketown* з *ornate offices*” та “*lavish dinners*” [3] промислової еліти. Мовний розрив підкреслює соціально-економічну прірву у суспільстві серед різних верств населення та її вплив на повсякденне життя. У цьому романі критикується дегуманізуючий вплив накопичення багатства, особливо якщо він відривається від етичних міркувань чи соціальної участі.

Метафори служать потужними мовними інструментами, формуючи та відображаючи суспільні цінності та ідеології. У вікторіанську епоху *wealth* було домінуючою культурною та економічною темою, тісно пов’язаною з інду-

стріалізацією, класовими структурами та моральними міркуваннями. Метафоричні уявлення про *wealth* в романах Чарльза Діккенса підкреслюють, як його використання образної мови критикує соціальну нерівність і наголошує на моральних аспектах матеріального добробуту. *Great Expectations* [2] і *Hard Times* [3] показують, як Діккенс використовує метафори, щоб пов’язати багатство з поняттями моралі, соціального прогресу та людських стосунків.

У творах Діккенса *wealth* часто описується метафорично як плинна сутність, така як *stream* або *flood*. Ці зображення вказують на достаток і нестабільність, підкреслюючи швидкоплинність матеріальних благ. У *Great Expectations* Піп описує своє нове багатство як “*flood of fortune*” [2], маючи на увазі як його величезний вплив, так і його потенціал підірвати його моральні основи. Метафора підкреслює хиткість його соціального сходження та порожнечу багатства без справжніх людських зв’язків. Такі образи узгоджуються з вікторіанськими тривогами щодо мінливості економічного процвітання, коли статки можуть зростати та падати так само швидко, як припливи.

Діккенс часто використовує метафори ваги та обмеження, щоб підкреслити гнітючу природу багатства, особливо коли до нього прагнуть егоїстично або без етичних міркувань. У *Christmas Carol* привид Марлі описується як зв’язаний “*chains of cash-boxes, ledgers, deeds*” [1], що символізує тяжкі моральні наслідки жадібності. Ця метафора відображає вікторіанські ідеали багатства як обов’язку, а не права. Образи критикують дегуманізаційний вплив матеріалізму, спонукаючи читачів розглядати багатство як засіб морального та соціального піднесення, а не особисту вигоду.

Діккенс часто звертається до органічних метафор, щоб дослідити зв’язок між багатством і людським характером. Багатство можна порівняти з рослиною, яка або процвітає під етичним доглядом, або руйнується через егоїзм. У *Hard Times* гонитва власника фабрики Баундербі за багатством описана як “*poisoned root*” [3], маючи на увазі, що його матеріальний успіх заплямований експлуатацією та моральною розбещеністю. Такі метафори критикують практику експлуатації промислового капіталізму, одночасно зміцнюючи вікторіанський моральний дух, згідно з яким багатство має сприяти добробуту суспільства.

За допомогою тонкого використання метафори Діккенс фіксує складність концепту *wealth* у вікторіанському суспільстві, представляючи його як символ прогресу та джерело етичних конфліктів. Його метафори не лише критикують нерівність і моральні

компромiси епохи, але й пропонують бачення багатства як інструменту для спільного та особистого зростання. Досліджуючи ці мовні варіанти, ці приклади показують як метафора служить мостом між матеріальним і моральним у вікторіанському дискурсі, відображаючи ширші вікторіанські занепокоєння щодо наслідків економічного процвітання.

Висновки. Концепт *wealth* у вікторіанському дискурсі був лінгвістично складним і відображав

ставлення суспільства до економіки, моралі та класу. За допомогою стратегічного вибору лексики, метафоричних конструкцій і риторичних прийомів вікторіанська мова водночас відзначала та критикувала роль багатства у формуванні соціальної епохи. Досліджуючи ці лінгвістичні моделі, ми отримуємо уявлення про те, як вікторіанці керували моральними та матеріальними дилемами свого світу, що швидко змінювався.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Dickens Ch. Christmal Carol. URL: <https://www.gutenberg.org/files/46/46-h/46-h.htm> (дата звернення: 12.12.24).
2. Dickens Ch. Great Expectations. URL: <https://www.gutenberg.org/files/1400/1400-h/1400-h.htm> (дата звернення: 12.12.24).
3. Dickens Ch. Hard Times. URL: <https://www.gutenberg.org/files/786/786-h/786-h.htm> (дата звернення: 12.12.24).
4. Hobsbaum E. Mass-producing traditions: Europe, 1870–1914; ed. by D.Boswell and J.EvansRepresenting the Nation: A. Reader. Histories, heritage and museums. London; New York: Hauppauge, 1999. 567 p.
5. Gaskell E. North and South. URL: <https://www.gutenberg.org/files/4276/4276-h/4276-h.htm> (дата звернення: 12.12.24).
6. Meantz S. The History of Private Life: An Overview. URL: http://www.digitalhistory.uh.edu/historyonline/private_life.cfm (дата звернення: 12.12.24).
7. Schwarz M. Kognitive Semantiktheorie und neuropsychologische Realität. Tübingen, Basel: Francke, 1996. 163 S.